

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ПРОЕКТІВ І ПРОГРАМ ЗАДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

До найбільш відпрацьованих засобів реалізації державної політики, які спрямовані на досягнення сталого розвитку країни в довгостроковій перспективі, відносяться державні проекти та програми. Саме за допомогою них можливо здійснити забезпечення необхідної концентрації ресурсів на найбільш визначних напрямках розвитку країни.

В даному напрямку є чимало проблем, оскільки сьогодні державні цільові програми фактично є формальними документами з декларацією про наміри: не відбувається дотримання пріоритетності проблем, програми не містять оцінки ефективності їх реалізації, прогнозні обсяги фінансування не узгоджуються з реальними можливостями тощо, тому вкрай важливо дослідити особливості реалізації державних проектів та програм на сучасному етапі.

Поширеною формою застосування проектного підходу в публічному управлінні є формування та реалізація державних цільових програм. Правовою основою державного планування та прогнозування економічного та соціального розвитку України є Конституція України, а Господарський кодекс, Закони України «Про державні цільові програми», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України» [1].

Державна програма має бути цільовою та характеризується адресністю та єдністю мети, повинна фіксувати комплекс завдань та заходів, які обумовлені метою, зорієнтована на поставлену проблему, забезпечена ресурсами, повинна містити конкретні терміни виконання, спрямована на досягнення запланованих результатів, містить ефект від виконання. Порядок розробки державних цільових програм визначений в Постанові КМУ від 31.01.2007 р. N 106 «Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм» [2]. До підстав розробки державних програм відносяться: існування проблеми на рівні держави, яку немає можливості вирішити за допомогою засобів територіального або галузевого управління; мета програми відповідає найбільш важливим напрямкам державної політики, які визначені в законодавстві України та і міжнародних договорах; існування реальних можливих ресурсів, щоб забезпечити виконання програми [2]. Зокрема, варто відзначити, що проект програми повинен містити: мету програми; шляхи та способи розв'язання проблеми; заходи та завдання, очікувані результати, ефективність програми; обсяги та джерела фінансування.

При впровадженні державних цільових програм повинні бути дотримані наступні принципи: науковості, узгодженості цілей, єдності процесу розробки та можливості виконання контролю, пріоритетності, соціальної спрямованості, гнучкості, розумної достатності, адекватності [3]. Значну роль в напрямку реалізації державних цільових програм виконує Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, а саме:

- здійснення методичного забезпечення робіт з розроблення та виконання державних цільових програм з питань його компетенції;
- розгляд та погодження проектів концепцій програм і проектів;
- здійснення разом з державними замовниками за участю центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування державної фінансової політики, державної політики у сфері освіти і науки аналіз проектів програм;
- розгляд та погодження пропозицій державних замовників щодо внесення змін до програм;
- здійснення кожного року аналізу стану виконання державних цільових програм та внесення пропозицій щодо подальшого їх виконання або припинення;
- на підставі заключного звіту підготовка та надсилання державному замовнику узагальненого висновку про кінцеві результати виконання програми;
- ведення обліку державних цільових програм [1].

Проаналізувавши динаміку затверджених цільових програм, варто відзначити стійку тенденцію до їх скорочення. Зокрема, в 2013 році було затверджено 64 програми, в той час, як у 2018 – лише 14. З 14 державних цільових програм (11 схвалено постановами Кабінету Міністрів України, 3 – Законами України) фактично було виконано 11 програм [3].

Загальний обсяг фінансування становив 18,71 млрд. грн., в той час, як було заплановано 56,41 млрд. грн. З державного бюджету було виділено 10,56 млрд. грн., з місцевих бюджетів – 6,12 млрд. грн. Загалом, варто відзначити, що державні цільові програми станом на сьогодні не є ефективним інструментом розв’язання важливих питань розвитку нашої країни, певних галузей економіки чи адміністративно-територіальних одиниць, фактично вони є формальними документами з декларацією про наміри.

В рамках використання коштів держбюджету не дотримуються принципи пріоритетності розв’язання проблем. При розподілі коштів питання досягнення запланованих цілей не є основним [4]. Крім того, прогнозні обсяги фінансів не були узгоджені з реальними можливостями фінансування. Програми не вміщують оцінку ефективності їх виконання, варто відзначити, що оцінка повинна розроблятися державним замовником, враховуючи специфіку програми та кінцевих результатів.

Зі сторони державних замовників використовувався формальний підхід до виконання вимог чинного законодавства у сфері розробки та виконання державних цільових програм. До цього всього варто додати й незадовільне надання звітів державних замовників — були недотримані терміни подання, не в повному обсязі подана інформація. Підсумовуючи, можемо стверджувати, що за вдалого поєднання фінансових і людських ресурсів, наукових знань та ухвалення ефективних управлінських рішень, державні цільові програми могли б стати дієвим інструментом у процесі регулювання економіки країни та подолання її кризового стану.

Інформаційні джерела:

1. Про державні цільові програми: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 25. ст.352. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15#Text>
2. Гетьман Є. М. Особливості класифікації державних цільових програм в Україні Причорноморські економічні студії. 2017. Вип. 15. С. 182-186.
3. Квак М. В. Державні цільові програми – основа реалізації політики сталого розвитку в Україні. Економічний аналіз: зб. наук.праць. 2017. Том 27.№ 1. С. 43-48.
4. Трайтлі В. Вдосконалення методологічного та нормативно-правового забезпечення державних цільових програм в контексті зарубіжного досвіду. Світ фінансів. 2014. Вип. 2. С. 33-37.
5. Крутова, А. С., Тарасова, Т. О., Кащена, Н. Б. Проекти державноприватного партнерства: реалізація та аналіз ефективності. *Економічний простір*, 2019. №141. С. 158-171. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/18>